

PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

CENTER FOR CIVIL AND HUMAN RIGHTS

KRIVÁ 23, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO

» mobil: +421 908 69 55 31, +421 949 338 396
» www.poradna-prava.sk » poradna@poradna-prava.sk
» IČO: 37 86 72 70 » IBAN: SK98 5200 0000 0000 0551 9629

TLAČOVÁ SPRÁVA

V Košiciach, 19.9.2023

Najvyšší súd SR: Rómske deti na kontajnerovej základnej škole v obci Muránska Dlhá Lúka sú vzdelávané segregovane. Zodpovednosť nesie štát.

Rómske deti navštevujúce kontajnerovú základnú školu v obci Muránska Dlhá Lúka sú vzdelávané segregovane. Právoplatne o tom [rozhodo](#)l Najvyšší súd SR na základe dovolania mimovládnej organizácie Poradňa pre občianske a ľudské práva (Poradňa), ktorá v tejto veci od roku 2015 vedie strategické súdne konanie. Najvyšší súd sa stotožnil s jej názorom, že vzdelávaním rómskych detí v etnicky homogénnej škole v blízkosti miestnej znevýhodnenej rómskej komunity dochádza k ich diskriminácii na základe etnickej príslušnosti. Potvrdil pritom zodpovednosť žalovaného štátu zastúpeného ministerstvom školstva, ktorý podľa neho neprijal dostatočné preventívne opatrenia na ochranu pred diskrimináciou a na jej odstránenie.

Poradňa podala v prípade verejnú žalobu podľa antidiskriminačného zákona od roku 2015. V súdnom konaní namietala, že štát, zastúpený ministerstvom školstva, neprijímaním dostatočných preventívnych opatrení na ochranu pred diskrimináciou a opatrení na odstránenie diskriminácie rómskych detí na základnej škole Muránska Dlhá Lúka na základe ich etnického pôvodu, porušuje domáce a medzinárodné právne predpisy na ochranu pred diskrimináciou.

Znevýhodnená rómska komunita v Muránskej Dlhej Lúke žije dlhodobo mimo hlavnej zástavby obce a je rezidenčne segregovaná. Pred školským rokom 2015/2016 navštevovali všetky deti z tejto komunity (cca. 80 detí) až do 4. ročníka čisto rómsku školu, ktorá fungovala v priestoroch rodinného domu v centre obce. Na druhom stupni rómske deti vo vzdelávaní pokračovali na iných základných školách v okolitých obciach. Školopovinné nerómske deti z obce miestnu školu nenavštevovali, pretože ich rodičia už od 1. ročníka prihlasovali do iných základných škôl v okolí.

Poradňa verejnou žalobou reagovala na uvedené okolnosti vzdelávania rómskych detí v obci a ďalší negatívny vývoj v tomto smere, ku ktorému došlo v rokoch 2014-2015. Ministerstvo školstva s cieľom vyriešiť nedostatočné kapacity budovy miestnej základnej školy sa v roku 2014 rozhodlo zo štátneho rozpočtu zafinancovať výstavbu novej modulovej (kontajnerovej) budovy základnej školy. Tá vyrástla na pozemku mimo zástavby obce - v bezprostrednej blízkosti rezidenčne segregovanej rómskej komunity. V Poradni sme toto riešenie považovali za nesystémové, prehlbujúce existujúcu segregáciu rómskych detí z obce. V konaní sme namietali, že vzdelávanie v etnicky segregovanej škole nedokáže zabezpečiť rómskym deťom rovný prístup k vzdelaniu. Poukazovali sme okrem iného na možnosť účinne využiť voľné školské kapacity na okolitých školách v regióne a zabezpečiť na nich inklúziu rómskych detí z obce. To by umožnilo ich vzdelávanie spolu s deťmi z majority od 1. ročníka a zamedzilo ich diskriminácii.

Okresný súd Bratislava III [rozsudkom](#) z februára 2020 žalobu Poradne zamietol a odvolací Krajský súd v Bratislave [rozsudkom](#) v októbri 2021 rozsudok okresného súdu v celom rozsahu potvrdil. Konštatoval, že cieľom postaviť modulovú školu v lokalite obývanej iba rómskym etnikom nebolo oddeliť t.j. segregovať rómske deti od detí z majority a zamedziť ich vzájomným kontaktom, keďže uvedenú školu navštevujú rómske deti z dôvodu, že je pre nich spádovou školou, určenou pre rómske aj nerómske deti, ktorej príslušnosť je daná školským obvodom. Školské obvody sú pritom navrhované tak, aby rovnako rómski aj nerómski žiaci podľa svojho bydliska mali čo najbližšie do spádovej školy, pričom školu si môžu podľa školského zákona sami vybrať. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala Poradňa

dovolanie na Najvyšší súd SR, ktorý rozsudkom z dňa 12.07.2023 rozsudok Okresného súdu Bratislava III v spojitosti s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave – v časti zmenil.

Najvyšší súd konštatoval, že vzdelávaním rómskych detí v škole navštevovanej výlučne rómskymi deťmi postavenej v blízkosti znevýhodnenej rómskej komunity v Muránskej Dlhej Lúke došlo k ich segregácii. Na tento záver, nemá vplyv neexistencia motívu cielene diskriminovať rómske deti, ani existencia legitímneho cieľa zabezpečiť prístup k vzdelaniu detí najbližšie k ich bydlisku. Podľa najvyššieho súdu, výstavba modulovej školy v blízkosti miestnej rómskej komunity predstavuje neprimeraný a nevhodný prostriedok, ktorý znevýhodňuje rómske deti tak, že ich de facto segreguje. Nebol významný fakt, že pôvodné priestory školy situovanej v rodinnom dome boli nedostačujúce, ani tá skutočnosť, že rodič má zákonné právo vybrať školu aj mimo určeného školského obvodu pre svoje dieťa.

Najvyšší súd rovnako ako vo svojom ostatnom prelomovom rozsudku z decembra 2022 v medializovanom prípade segregácie na základnej škole v lokalite Stará Ľubovňa – Podosadek opätovne konštatoval, že „štát musí prijať účinné opatrenia (či už zákonodarnou iniciatívou, vytvorením stimulačných podmienok, ako aj tvorbou školských obvodov), aby segregácii zabránil, nie sa iba nečinne prizerať a odvolávať sa na strohú, často zle interpretovanú dikciu zákona. Určujúci faktor pri každom postupe je najlepší záujem dieťaťa. Je totiž v záujme celej spoločnosti, aby aj z detí, pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia, vyrástli plnohodnotní členovia tejto spoločnosti, k čomu výraznou mierou príspeje aj desegregačné úsilie v rámci školského vzdelávania.“

Poradňa v konaní žiadala, aby súd zaviazal žalovaný štát prostredníctvom ministerstva školstva vypracovať do troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku takzvaný desegregačný plán, a teda na základe analýzy situácie navrhnúť účinné opatrenia, ktoré danú diskrimináciu odstránia a zabránia jej vzniku do budúcnosti. Následne by mali byť žalovaný povinný do troch rokov tento plán zrealizovať. Najvyšší súd SR v tejto časti vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom ten je povinný po zistení aktuálneho skutkového stavu vo veci rozhodnúť aj s prihliadnutím na vykonateľnosť rozsudku.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR je v časti konštatujúcej segregáciu na škole v Muránskej Dlhej Lúke je právoplatný. Nižšie súdy sú viazané jeho právnym názorom.

„Najvyšší súd týmto rozsudkom znovu potvrdil, že vzdelávanie rómskych detí na čisto rómskej kontajnerovej škole je nezákonné a predstavuje segregáciu. A to aj v prípadoch, kedy nedošlo k cieľnému oddeľovaniu detí, ale segregácia vznikla samovoľne, napríklad ako dôsledok výberu školy zo strany rodičov. Súd zároveň zdôraznil zákonnú povinnosť štátu prijať účinné opatrenia, ktoré segregáciu odstránia. Ministerstvo školstva v súdnom konaní dlhé roky zodpovednosť štátu za tento problém nepochopiteľne popieralo. Verím, že žijeme v krajine, kde štátne orgány rešpektujú právoplatné rozsudky súdov a že ministerstvo bude konečne konať,“ povedala Vanda Durbáková, advokátka zastupujúca Poradňu v tomto súdnom spore.

„Faktom je, že rodičia z Muránskej Dlhej Lúky patriaci k majorite roky prihlasujú svoje deti do iných vzdialenejších škôl v okolí. Je preto potrebné zabezpečiť, aby do týchto škôl mali účinný prístup aj znevýhodnené rómske deti z obce a zároveň aby tieto školy dokázali účinne napĺňať vzdelávacie potreby každého dieťaťa bez rozdielu. Štát musí zabezpečiť, aby sa rómske deti mohli od útleho veku vzdelávať spolu s ostatnými deťmi. A to nie len tu, ale na mnohých ďalších miestach na Slovensku, kde sú segregované rómske školy realitou,“ povedal Štefan Ivanco, programový koordinátor Poradne.

Jednou z úloh, ku ktorej sa vláda zaviazala v pláne obnovy, je odstrániť dvojzmennú prevádzku existujúcu na niektorých školách. Vo svetle rozsudku Najvyššieho súdu je potrebné zdôrazniť, že štát jednoducho už viac nesmie riešiť nedostatočné kapacity segregovaných rómskych škôl stavaním nových prístavieb, ktoré segregáciu len udržiavajú. Naopak musí prichádzať s komplexnými riešeniami, ktoré povedú k desegregácii. Segregované vzdelávanie upiera znevýhodneným rómskym deťom rovné vzdelávacie šance a má doslova ničivý dopad na vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority na Slovensku,“ dodal Ivanco.

Chceme poďakovať všetkým donorom, ktorí dlhodobo podporujú naše strategické vedenie súdnych sporov v prípadoch diskriminácie a v rámci neho aj prácu na tomto prípade a umožnili nám tak dosiahnuť toto súdne rozhodnutie.

KONTAKTY: Vanda Durbáková – advokátka spolupracujúca s Poradňou pre občianske a ľudské práva; tel. č.: 0908 695 531; e-mail: poradna@poradna-prava.sk

Poradňa pre občianske a ľudské práva je mimovládna organizácia, ktorá sa venuje ochrane ľudských práv a slobôd so zameraním na ochranu práv menšín a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venuje predovšetkým otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života na Slovensku. Venuje sa tiež ochrane reprodukčných práv a problematike policajného násillia. Poradňa vo svojej práci rozvíja metódu strategického vedenia súdnych sporov v prípadoch diskriminácie a porušovania ľudských práv menšín. Zabezpečuje sprostredkovanie bezplatného právneho poradenstva vo vybraných prípadoch porušenia ľudských práv a bezplatného právneho zastupovania v konaniach pred slovenskými súdmi a Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu. Vykonáva tiež terénny monitoring, advokačné aktivity vo vzťahu k štátnym inštitúciám a realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti ochrany pred diskrimináciou pre odbornú a laickú verejnosť. Web: www.poradna-prava.sk.

Podporte činnosť Poradne [peňažným príspevkom](#).